

21/04/2016

L'Any Toda redescobreix i difon el llegat d'Eduard Toda en el 75è aniversari de la seva mort

La Diputació de Tarragona col·labora en un any commemoratiu que pretén internacionalitzar la figura del prohomer reusenc, egipciòleg, diplomàtic, col·leccionista i mecenes. Va reconstruir el monestir de Poblet i el castell-monestir d'Escornalbou

L'Ajuntament de Reus, amb el suport de la Diputació de Tarragona i el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, inaugura oficialment el 25 d'abril al Palau Bofarull de Reus (19:00 h) la programació de l'Any Toda, un ampli recull d'activitats que serviran per ampliar l'estudi i el coneixement de la personalitat i la trajectòria de l'il·lustre reusenc Eduard Toda i Güell (1855-1941) en el 75è aniversari de la seva mort.

El programa d'activitats s'ha titulat *Eduard Toda i Güell. Un reusenc polièdric* i abordarà la figura polifacètica de qui va ser cònsol, home de cultura, egipciòleg, bibliòfil i viatger des d'enfocs ben diversos: exposicions, conferències, cicles de lectures, itineraris teatralitzats i lectures de textos que posaran al dia la informació sobre aquest interessant personatge que va ser contemporani, company d'estudis i amic de l'arquitecte reusenc Antoni Gaudí i Cornet. La presentació als mitjans de comunicació d'aquesta programació, a càrrec de l'alcalde, Carles Pellicer, el president de la Diputació, Josep Poblet, i el director dels serveis territorials de Cultura de la Generalitat, Jordi Agràs, s'ha realitzat precisament en una aula de l'Institut Salvador Vilaseca de Reus, l'antiga Escola Pia de la ciutat, en la qual van coincidir com a estudiants Eduard Toda i Antoni Gaudí.

Programació

L'àmplia programació prevista durant els pròxims mesos inclou més d'una vintena d'actes, entre els quals hi ha l'exposició 'Eduard Toda i Güell (1855-1941): de Reus al món', que es podrà veure al Museu de Reus del 22 de juny al 7 de gener, la mostra 'Eduard Toda i (els) Güell', prevista a l'Arxiu de Reus del 10 de maig al 10 de juny, l'estrena oficial del documental 'Les set vides d'Eduard Toda' al Castell-Monestir d'Escornalbou el 23 de juliol i un cicle de clubs de lectura a diferents biblioteques del Camp de Tarragona dedicats a l'obra escrita i la trajectòria d'Eduard Toda, que serà coordinat per l'autora del llibre 'Eduard Toda i Güell. La passió per la cultura', Jordina Gort Oliver.

A més de Reus, l'Any Toda inclou actes i referències a dos dels escenaris clau de la vida d'Eduard Toda: Escornalbou i Poblet, que tindran un especial protagonisme durant tot aquest cicle. La programació d'actes prevista fins al moment és la següent:

Acte inaugural de l'Any Eduard Toda.

Conferència: 'Toda agafa la maleta: el context internacional i social on es va moure el viatger

reusenc?, a càrrec d'Enric Calpena, director del programa 'En guàrdia?', de Catalunya Ràdio. Lloc: Palau Bofarull. Data: 25 d'abril. Hora: 19 h

Exposició del retrat d'Eduard Toda

El retrat, signat per Tomàs Bergadà, s'exposarà al vestíbul de la planta noble, juntament amb una petita mostra de bibliografia todiana. Lloc: Centre de Lectura de Reus. Data: 26 d'abril. Hora: 19 h

Lectura de textos d'Eduard Toda

Lloc: Centre Cívic de Llevant. Data: 27 d'abril. Hora: 19 h

Exposició: 'Eduard Toda i (els) Güell'

Mostra de la documentació conservada a l'Arxiu Històric Municipal referent a Josep Güell i Mercader i al seu nebot Eduard Toda. La inauguració comptarà amb una conferència de Jaume Massó sobre 'Eduard Toda a Madrid (1870-1876)'. Lloc: Arxiu Comarcal del Baix Camp. Exposició: del 10 de maig al 10 de juny. Inauguració: 10 de maig, a les 19 h

Conferència: 'Eduard Toda i Antoni Gaudí'

A càrrec de Jaume Massó. Lloc: Gaudí Centre. Data: 25 de maig. Hora: 19 h.

Passeig literari per l'Escornalbou de Toda

Recorregut pel Castell-Monestir, amb lectures d'escriptors i de personatges que posen de manifest la importància cultural d'Escornalbou a la Catalunya dels anys vint del segle passat. Lloc: Castell-Monestir d'Escornalbou. Dates: 29 de maig, 18 de juny, 16 de juliol i 13 d'agost. Hora: 11h

Conferència: 'La vida privada d'Eduard Toda', a càrrec de Jaume Massó.

Lloc: Carrutxa. Data: 31 de maig. Hora: 19 h

Conferència: 'La biblioteca d'Eduard Toda: lectures i influències', a càrrec de Jordina Gort.

Lloc: Arxiu Comarcal del Baix Camp. Data: 2 de juny. Hora: 19 h

Exposició: 'Eduard Toda i Güell (1855-1941): de Reus al món'

Exposició d'homenatge al cònsol, historiador, escriptor, egipciòleg, bibliòfil i restaurador de Poblet, l'il·lustre reusenc Eduard Toda, arran del 75è aniversari del seu decés. Lloc: Museu de Reus (raval de Santa Anna, 59). Data: 22 de juny al 7 de gener del 2017. Inauguració: 22 de juny, a les 19h.

Visita teatralitzada: 'De la Xina a Escornalbou'

Visita en què Eduard Toda explica la seva polièdrica trajectòria vital, a través dels diferents objectes i espais de la seva residència d'estiu a Escornalbou. Lloc: Castell-Monestir d'Escornalbou. Dates: tots els dissabtes de juliol i d'agost. Hora: 19 h

Estrena oficial del documental 'Les set vides d'Eduard Toda'

Realitzat per Toni Orensanz, Ramon Masip i Manel Vinuesa, repassa l'excepcional vida i la ingent obra intel·lectual d'aquest fill il·lustre de Reus. Lloc: Castell-Monestir d'Escornalbou. Data: 23 de juliol. Hora: 19:30 h

Projeccions del documental 'Les set vides d'Eduard Toda'

Realitzat per Toni Orensanz, Ramon Masip i Manel Vinuesa. Lloc: Castell-Monestir d'Escornalbou. Data: 6 d'agost. Festa dels pobles de la Baronia d'Escornalbou. Hores: 19 h i 20 h.

Trobada de bibliotecaris a Escornalbou

Durant la dècada del 1920, Escornalbou fou un dels llocs de formació de l'Escola de Bibliotecàries, de la qual Eduard Toda era professor. Data: 17 de setembre. Hora: 11 h.

Exposició: ?Bibliografia d'Eduard Toda?

Doble mostra dels llibres, revistes i altres publicacions de i sobre Eduard Toda que es conserven a les Biblioteques municipals i a la del Centre de Lectura de Reus. Lloc: Biblioteca Central Xavier Amorós. Dates: del 19 al 30 de setembre. Lloc: Centre de Lectura de Reus. Dates: del 19 de setembre al 15 d'octubre.

Conferència: ?Eduard Toda i les biblioteques?

A càrrec d'Assumpció Estivill. Lloc: Biblioteca Central Xavier Amorós. Data: 27 de setembre. Hora: 20 hores.

Conferència: ?Eduard Toda i la cultura popular?

A càrrec de Salvador Palomar. Lloc: Arxiu Comarcal del Baix Camp. Data: 28 de setembre. Hora: 19 hores.

Difusió de la figura i l'obra d'Eduard Toda a la demarcació de Tarragona i a les ciutats de Barcelona, Girona i Lleida, amb projecció del documental ?Les set vides d'Eduard Toda?. D'octubre a desembre de 2016. Llocs, dates i hores: consulteu el web de l'Any Toda.

Conferència: ?Eduard Toda, el primer egipci català?

A càrrec de Josep Padró. Lloc: Biblioteca Central Xavier Amorós. Data: 19 octubre. Hora: 19 hores.

Conferència: ?Eduard Toda i l'Orient?

A càrrec d'Eulàlia Jardí. Lloc: Arxiu Comarcal del Baix Camp. Data: 23 de novembre. Hora: 19 hores.

Eduard Toda i Poblet

Passeig literari ?Eduard Toda i el renaixement de Poblet?, al voltant de la reconstrucció del monestir de Poblet, la fita més important d'Eduard Toda. Lloc: Abadia de Poblet. Data: 26 de novembre. Hora: 10:30 h.

Projecció del documental ?Les set vides d'Eduard Toda?

Realitzat per Toni Orensanz, Ramon Masip i Manel Vinuesa. Lloc: Vimbodí i Poblet. Data: novembre. Hora: consulteu lloc concret, dia i hora al web de l'Any Toda.

Conferència: ?La Biblioteca d'Escornalbou. De la mirada experta d'Eduard Toda a la recuperació d'un patrimoni bibliogràfic?

Presentació dels fons bibliogràfics conservats a la Biblioteca Pública de Tarragona, procedents de les comunitats monàstiques d'Escornalbou. Aquests fons, que van ser estudiats l'any 1926 per Eduard Toda, ara són punt de partida d'una recuperació bibliogràfica. Lloc: Biblioteca Pública de Tarragona. Data: 29 de novembre. Hora: 19 h

Conferència: ?Eduard Toda, Víctor Balaguer i la Renaixença?.

A càrrec de Montserrat Comas. Lloc: Biblioteca Central Xavier Amorós. Data: 14 de desembre. Hora: 19 hores.

?Llegim Eduard Toda?.

Clubs de lectura. Biblioteques del Camp de Tarragona. Octubre i novembre. A càrrec de Jordina Gort Oliver, autora del llibre Eduard Toda i Güell. La passió per la cultura (Reus, 2015). Amb l'objectiu de conèixer l'obra escrita i la trajectòria d'Eduard Toda, tot reivindicant la seva contribució a la cultura catalana. Lectura de textos seleccionats i sessió de comentaris. Passeig literari pel Castell-Monestir d'Escornalbou. Llocs, dates i hores: consulteu el web de l'Any Toda

¿Eduard Toda i Güell: l'home i l'obra?

Cicle de conferències organitzades per la Secció de Geografia i Història del Centre de Lectura de Reus i a càrrec de diferents ponents. D'octubre de 2016 a gener de 2017. Dates i hores: consulteu el web de l'Any Toda

Eduard Toda i Güell, perfil biogràfic

Eduard Toda i Güell cònsol, escriptor, egiptòleg, historiador i gestor i defensor del patrimoni cultural, històric i artístic va néixer a Reus, a cal Cardenyas (l'antiga casa número 1 del carrer de Jesús, on avui hi ha cal Navàs), el 9 de gener de 1855.

Fill natural, reconegut judicialment, d'un exalcalde de Reus d'origen riudomenc, el jove Eduard va ser criat i educat per la mare i per l'oncle matern, el conegut periodista i polític reusenc Josep Güell i Mercader. Tot i que dos anys i mig més jove, Toda va ser company d'estudis primaris i secundaris d'Antoni Gaudí i Josep Ribera, amb qui va col·laborar en la realització de la revista juvenil manuscrita *El Arlequín* (1867-1868) i en la redacció d'un innocent però agosarat projecte de restauració de Poblet (1870). Precisament sobre aquest monestir va redactar, compondre tipogràficament i editar el seu primer llibre: *Poblet: descripció històrica* (sic, 1870), quan només tenia quinze anys i ja posseïa el títol de 'Bachiller en Artes'.

Estudiant exemplar, féu la carrera de Dret a Madrid. Gràcies a la seva facilitat pels idiomes, inicià ben aviat una ràpida i brillant carrera consular, que el portà a conèixer in situ llocs tan exòtics com la Xina o Egipte, a més de diverses i importants ciutats portuàries i comercials europees (com Hèlsinki, l'Havre, París, Londres i Hamburg).

La seva curiositat i les seves excel·lents aptituds el van portar a interessar-se, entre altres temes, per la vida i la cultura xineses, i per l'arqueologia egípcia (va excavar la tomba intacta de Sennedjem i és considerat el primer egiptòleg català i espanyol) i per la pervivència de la llengua catalana a l'Alguer, tot publicant llibres tan destacats com *La vida en el celeste imperio* (1887), *A través del Egipte* (1889) i *L'Alguer. Un poble català d'Itàlia* (1888).

Entre d'altres, i a més de la Xina i Egipte, ja esmentats, i de diversos indrets del Pròxim Orient, Toda va poder visitar països com la Índia, Siam (actual Tailàndia), Anam (actual Vietnam), Cambodja, Corea, Japó i les Filipines. Com a expert en temes relacionats amb la seva funció pública (fronteres, aranzels, contraban, convenis comercials amb altres països, etc.), redactà un manual de *Derecho consular de España* (1889), va portar a terme diverses missions consulars especials, participà activament en la consecució de diversos tractats o convenis internacionals de comerç (amb Alemanya, Portugal, Itàlia, Àustria, etc.) i actuà com a secretari en els acords de pau signats amb els Estats Units arran de la guerra de Cuba.

Quan deixà l'exercici consular (l'any 1901), Toda s'establí com a home de negocis a Londres, com a representant de la important naviliera basca Sota & Aznar. L'èxit dels seus afers econòmics (especialment afavorits per la Primera Guerra Mundial, atesa la neutralitat d'Espanya) va facilitar que es pogués retirar quan encara era relativament jove. En tornar a Catalunya, l'any 1919, Toda es va establir a l'antic monestir d'Escornalbou, que havia comprat dotze anys abans i que havia fet reconstruir com si fos un castell.

A Escornalbou, on va aplegar una importantíssima biblioteca personal i un gran nombre d'antiguitats i obres d'art, va rebre i acollir diverses personalitats civils i religioses (com el rei Alfons XIII i el cardenal Vidal i Barraquer) i molts artistes, intel·lectuals i estudiosos. Fou elegit vicepresident (i després president) de la Comissió provincial de Monuments, president de la Reial Societat Arqueològica Tarraconense, membre de la Junta de Museus de Barcelona i de la del Centre de Lectura de Reus, membre de número (i també president) de l'Acadèmia de Bones

Lletres de Barcelona i corresponent de la Secció de Ciències de l'Institut d'Estudis Catalans i de la Real Academia de la Historia, de Madrid, a més de ser professor de l'Escola de Bibliotecàries de la Generalitat i president dels Jocs Florals de Barcelona (de 1927). Va rebre diferents medalles i condecoracions concedides pels governs de la Xina, de Cambodja, de Siam, de Portugal, d'Espanya, de Dinamarca i de França.

Publicà un gran nombre de llibres i articles sobre història, literatura, bibliografia, etnografia i arqueologia. La seva qualitat de mecenes quedà a bastament demostrada en les donacions de llibres i d'objectes valuosos al Centre de Lectura, a diferents museus de Vilanova (amb una destacable col·lecció d'objectes egipcis), Madrid i Reus, a la Biblioteca de Catalunya, a l'Arxiu Municipal de Barcelona (al qual cedí els documents originals de Domènec Badia, Alí Bei), al monestir de Montserrat, etc. L'any 1930 va ser nomenat president del Patronat per a la restauració de Poblet, que endegà de manera activíssima.

El 1935 fou nomenat president, també, del Patronat del Taller-Escola de Pintura i Escultura de Tarragona, gestionada per la Generalitat. Pel juliol de 1936, el conseller Ventura Gassol el nomenà delegat per al salvament dels béns patrimonials de la Conca de Barberà i poc després fou designat comissari de Poblet, lloc on aplegà nombrosos i importants fons artístics i documentals.

El gener de 1939, en produir-se l'ocupació del monestir per les tropes franquistes, lliurà els fons salvaguardats als representants del Servicio de Defensa del Patrimonio Artístico Nacional. Tot i que inicialment fou apartat del càrrec, en reorganitzar-se el Patronat de Poblet, ben aviat fou rehabilitat i nomenat altre cop president. Va morir al mateix monestir, ja novament ocupat per monjos, el 26 d'abril de 1941.

L'Ajuntament de Reus li va dedicar un carrer de la ciutat i va disposar que el seu retrat figurés a la galeria de fills il·lustres. També un centre d'ensenyament reusenc porta des de fa trenta-dos anys el seu nom. El gener de 2005, arran del 150è aniversari del naixement, i en presència de diversos familiars d'Eduard Toda, es va descobrir una placa commemorativa de bronze (obra d'Artur Aldomà) a la façana de cal Navàs, al carrer de Jesús. Des d'aleshores s'han portat a terme diversos actes, conferències i exposicions commemoratius de l'efemèride tant a Reus com a Escornalbou, Montblanc i Barcelona i s'han publicat diversos llibres i articles sobre aquest personatge i la seva obra.